

DE BA ZUIN

Stemmen uit „De Gereformeerde Kerken in Nederland.

(Ten voordeele van de Theologische School te Kampen.)

Vrijdag 1 Maart 1901.

Tot II : 1a, Blaagt de bazum!

Dit blad verschijnt des Vrijdags. Prijs per 3 maanden, fr. per post f 1.50. Voor Oost-Friesland en Amerika f 1.75. Voor Z.-Afrika f 1.75. Abonnementen buiten het Rijk moeten per kwartaal vóór uit worden betaald. Afzonderlijke Nrs 12½ ct. Advertentiën van 1—10 regels f 1; elke regel meer 10 cts. Boekh.-advertentiën 3,2 maal.

UITGEVER:

G. PH. ZALSMAN,
KAMPEN.

Advertentiën en Bestellingen vrachtfvrij te adresseeren aan den UITGEVER G. PH. ZALSMAN te KAMPEN. — Kerkelijke Berichten en Stukken der Medewerkers aan den REDACTEUR, dhr. C. MULDER te KAMPEN. — Binnenlandsche Ruilbladen, Intezenden Stukken en Werken ter recensie aan den HOOFDREDACTEUR, DR. H. BAVINCK te KAMPEN. —

Officiële Kerkelijke Berichten enz.

CLASSICALE EXAMENS.

Op herhaald schrijven van hrs. **Candidaten maken wij de Class. Vergaderingen en hare Scribae er attent op, dat wij, sinds het Kerkblad niet meer geregeld verschijnt, dikwerf geen Officieel Bericht van den uitslag der Class. Examens ontvaangen. In het belang der kerken en der betrokken personen verzoeken wij daarom, die Berichten ons als vroeger toe te zenden; wij zullen ze even gaarne plaatsen.**
— R.E.D.

PLAATSELIJKE KERKEN.

ONSTWEDDE, 19 Febr. 1901. Onze geachte Leeraar Ds. B. J. Lamberts ontving heden nog een roeping van de gemeente te Ennatum. Wij wenschen, dat zoo korte verbienden aan onze gemeente Z.Eerw. doe besluiten, bij ons te blijven arbeiden.

Namens den Kerkeraad,
F. B. HALM, Scriba.

WORKUM, 20 Febr. 1901. J. I. Zondag, maakte onze geliefde Leeraar Ds. G. A. Veenhuizen bekend, dat hij een beroep ontvingen had van de gemeente te Almelo. De wenschen en bede van gemeente en kerkeraad is, dat onze geliefde Leeraar nog lang in ons midden blijve.

Namens den Kerkeraad,
M. STVENSTRA, Scriba.

OLDEKERK, 20 Febr. 1901. J. I. Zondag is door de Geref. gemeente alhier, met algemeene stemmen, tot Herder en Leeraar beroepen Ds. G. Wiersma van Steen. Ruste's Heeren goedkeuring op deze keuze en schenke Hij zijnen dienaar volle vrijmoedigheid om deze roepstem op te volgen, is onze wenschen en bede.

Namens den Kerkeraad,
M. STVENSTRA, Scriba.

TIENHOVEN e. a., 24 Febr. 1901. Met dank aan onzen God vernamen wij van onzen geliefden Leeraar, Joh. S. Langen, dat hij vrijmoedigheid had gevonden om voor de roeping van

Leerdam te bedanken. Na zoo gunstig besluit zong de gemeente Z.Ew. de heilbede toe uit Psalm 134 : 3. Zegene de Heere ons te zamen.

Namens den Kerkeraad,
K. PIENEMAN, Scriba.

BOXUM, 25 Febr. 1901. Wat de kerkeraad en gemeente alhier wenschte, is tot aller blijdschap geschied. Gister voormiddag vóór den dienst d. W. maakte onze Eerw. en beminde Leeraar Ds. N. Y. van Goor der gemeente bekend, vrijmoedigheid te hebben, om voor de roeping der Geref. kerk te Oude-Pekela te bedanken.

Namens den Kerkeraad,
B. v. D. BERG, Scriba.

O. en W. SOUBURG, 26 Febr. 1901. Heden ontvingen wij het voor de gemeente teleurstellende bericht, dat Ds. W. den Hengst van Veenendaal voor de op Z.Ew. uitgebrachte roeping heeft bedankt. De Heere schenke ons in zijnen wil te berusten.

Namens den Kerkeraad,
K. ALLART, Scriba.

GARNIZOEN AMERSFOORT.

De Kerkeraad der Gereformeerde kerk te Amersfoort B verzoekt dringend aan Kerkeraden en Ouders, zoo spoedig mogelijk opgave te mogen ontvangen der namen en adressen hunner jongelingen, die in het begin van Maart of later alhier in garnizoen komen.

De Kerkeraad voorn.,
H. TEERINK, Praeses.
G. SCHIMMEL, Scriba.

CLASSEN.

Classis Sneek.

Namens de Classis Sneek wordt aan de Geref. kerken bericht, dat in hare vergadering van 13 Febr. l. l. met goed gevolg praeparaator zijn geëxamineerd de Candidaten R. Sybrandy van Scharnegoutum en S. Huismans van Sneek, en beroepbaar zijn gesteld voor de Geref. kerken in Nederland.

Namens de Classis,
P. ERINGA, h. t. Scriba.

ONTVANGSTEN.

Voor een nieuw Kerkgebouw te Terwispe.

Vande Geref. gem. te: Gerkelooier f 5, Meliskerke f 2, Nederhorst'tenberg f 1, Winterswijk f 7,50, Pinguim f 3,28, Adriaan f 3.

Dankbaar voor hetgeen reeds werd toegezonden, ontbreekt nog altijd een som van ruim tweeduizend gulden. De nood dringt om tot bouwen over te gaan, wij het tegenwoordige gebouw dreigt ineen te storten. Gel. broeders, helpt om onzes Heeren Jezus Christus wil deze zoo zwakke gemeente.

P. A. SMILDE, Penn.

Heerenveen, 25 Febr. 1901.

Voor de Evangelisatie in de Prov. Groningen.

Van de Geref. Jongel-ver. te Stadskanaal	f 3,25
Van de Geref. Jongel-ver. te Middeldum	- 20,00
Ballo	f 8,80
Ennatum	- 6,04
De Leek	- 3,53
Zevenhuizen	- 4,34
De Wilp	- 1,08
Marrum	- 5,08
Grootegast	- 5,00
	- 12,17½
	- 8,45
	- 4,28½
	- 4,13
	- 5,75½

P. POSTEMA, Penningm.

Warfum, 19 Febr. 1900.

Voor de Inv. Zending en Bijbelcolp. in N.-Brabant en Limburg.

Met hartelijken dank ontvangen:
Gift v.d. Geref. kerk te Ezingen f 2,—
Gift v.d. Jongel-ver. te Uithuizen f 5,—
Jaarlijkse bijdragen van Geref. kerken: Dedemsvaart f 4, Delft f 5, Diever f 2, Dokkum f 2, Dwingelo f 2, Ee bij Bokum f 2,50, Engwierum f 2, Enkhuizen f 2, Ennatum f 2, Ermelo f 5, Garrelsweer f 5, Gasselter-Nijveen f 2, Geesteren-Gelselaar f 2, Giesendam f 2, Goënga f 2, Goes f 5, Gorinchem f 10, 's Gravenhage f 10, Hamstede f 2, Haarlem B f 2,50, Haarlemmermeer f 4, Hallum f 4, Hantum f 2, Harmelen f 2, Hazerswoude f 4, Heeg f 10, Heerenveen f 5, Heerjansdam f 2, Helder f 4, Hervijnen f 2, Hoek v. Holland f 2, Hoozeveer f 4, Hoogkerk f 2, Hoogvliet f 2. (Wordt vervolgd.)

Jaarlijkse bijdragen van particulieren: Mevr. d. M. v. V. te Driebergen f 10, A. P. M. te Geldrop f 0,50, W. H. te Giesen f 1, W. N. te 's Gravenhage f 0,50, J. P. te Groningen f 2,50, Mevr. D. te Heeze f 1, Ds. P. Z. te Hengelo

f 3, H. W. te Heusden f 1, Gen. v. M. te Hilversum f 2, Mevr. v. O. te Hilversum f 10. (Wordt vervolgd.)

We werden wel een weinig teleurgesteld, toen we van enkele kerken de kwitantie onbetaald terug ontvingen. Last is toch geen verslappen zijn in het geregeld steunen van onzen arbeid! Alleen wanneer we op vaste jaarlijkse bijdragen tot een flink bedrag kunnen rekenen, is het op den duur mogelijk met den arbeid tegen ongelof en bij geloof voort te gaan.

Namens Deputaten:
J. C. C. VOIGT, Penningm.

Raamsdonk, 25 Febr. 1901.

Voor de Theologische School.

Aalten B f 16,44 Overtoom 1/2 c. f 22,18½
Velp B - 15,07

Voor de Uitbreiding.

Door dhr. E. W. Heyblom te Velp, Corr. Cl. Arnhem de contrib. uit Velp van H. f 10, C. T. f 2,50, v. M. f 2, J. A. M. v. O. f 5, C. K. f 1,50, B. R. f 1, J. W. K. f 1, J. M. f 0,50, W. d. W. f 1, S. G. f 0,50, Wed. A. L. f 1.

Uit Renkum van Ds. v. d. S. f 2,50.

Door Ds. F. Zantinge te Hoorn, Corr. Cl. Enkhuizen de contrib. uit Urk, Corr. P. Hoekstra van Ds. J. van Anken f 1, W. T. de Vries f 1, M. Koffeman f 1, I. K. Koffeman f 1, J. G. Koffeman f 1, W. W. de Vries f 1, T. Bakker f 2, P. Nentjes f 1, P. Hoekstra f 3, L. Metz f 3, K. Kramer f 1, M. K. Visser f 1, P. Brouwer f 1, N. N. f 1, G. Kok f 1, I. Snoek f 1, J. Snoek f 1, N. N. f 1, A. Hoekman f 1, K. Snijder f 1, J. Nentjes f 2, H. Kroon f 1, Toon Bakker f 0,50, A. Roos f 1, J. W. de Vries f 1, K. Asma f 1, F. Bakker f 1, E. Bakker f 1, Joh. Romkes f 1, N. N. f 1, D. van Wijngaarden van Rees f 1.

Giften van W. Nentjes f 1, C. Hakvoort f 2,50, F. Hakvoort f 1, Hein Kramer f 1, M. Romkes f 1, Gerrit M. Bakker f 1.

Gevonden in de collecte te Katwijk a/Z f 1.
Van de Chr. Jongedochtersver. „Biddt en werkt” te Kollum f 2,50.

De Penningmeester
Zuolle, 23 Febr. 1901, van de Theologische School,
Poigtersingel 120. DR. H. FRANSSEN.

Voor de Zending o. Heid. en Moh.

Door Ds. Sijpkens, in de kerkool. te Delfzijl f 10,—
Door Ds. Petersen te Veendam, uit 't Zend. busje van Jan Kors te O.-Pekela - 4,—
En uit 't Zend. busje van N. N. te O.-Pekela - 4,84

Doeborgh, B. DE MOEN,
23 Febr. 1901. Quaestor.

UIT HET GRAAFSCHAP.

Wie een eenvoudig, onopgesmukt verhaal wil lezen van de Afscheiding in het Graafschap Bentheim, schaffe zich aan het werkje van Ds. J. Schoemaker te Lütten, dat dezer dagen onder den titel: Geschiedenis der Oud-Gereformeerde kerk in het Graafschap Bentheim en het Vorstendom Ostfriesland bij den Uitgever Kropveld te Hardenberg het licht heeft gezien.

Van iedere gemeente wordt in het kort de geboorte-geschiedenis verhaald. Van de vervolging wordt een verslag gegeven, dat voor alle overdriving zich wacht. De personen, die erin optreden, worden met liefde maar zonder lofverheffing geteekend. Heel het verhaal geeft den indruk van waarheid, eenvoud, oprechtheid.

Kerkrechtelijk liep het in die dagen alles behalve zuiver. Maar wat meer waard is dan alle kerkrecht, er was eene geestelijke opwekking, welke verscheidene jaren aanhield en op verschillende plaatsen zich openbaarde. God werkte kennelijk met zijnen Geest tot bekeering en vernieuwing, en bracht vooral velen uit het jongere geslacht tot het geloof in Christus. En uit deze geestelijke opwekking werd een dorst naar de waarheid geboren, en een vurig verlangen, om ook kerkelijk tot de leer, den dienst en de tucht der vaders terug te keeren. De Afscheiding was in Bentheim evenals hier te lande eene vrucht van de werking van Gods Geest.

Daarbij worden door Ds. Schoemaker enkele belangrijke bijzonderheden verhaald, die tot dusver nog niet of althans niet zoo nauwkeurig bekend waren.

Interessant is bijv. wat hij zegt over het oefenaarswezen in de vroegere Gereformeerde kerk van Bentheim, en dat terstond de herinnering opwekt aan de „profetieën” in den tijd der Hervorming. In vroegere jaren waren aldaar vele oefenaars; bijna in elke gemeente waren

er wel twee, drie of vier. Deze werden toen door de predikanten zelf gevormd. Dit had zijne oorzaak in den vorm of de wijze van den openbaren godsdienst in die dagen, vooral des namiddags, bij de behandeling van den Heideberger Catechismus. In het toepasselijk gedeelte stelde de predikant eene vraag, of hij sprak eene gedachte uit, en verzocht dan een broeder uit de gemeente, die erop voorbereid was, om de gestelde vraag te beantwoorden, of de uitgesproken gedachte verder uit te breiden, te verklaren en uit het praktische leven te staven.

En behalve dezen namiddagsdienst had men in sommige gemeenten nog de gewoonte, om des Zondagsavonds eene lidmaten-catechisatie te houden, waarbij de gemeente even trouw opkwam als des morgens en des middags bij den dienst des Woords. In deze catechisatiën werd de geloofsleer behandeld, en wel dikwerf op die wijze, dat de predikant de verdediging van een of ander kettersch gevoelen op zich nam en dan door de leden, met wie hij catechiseerde, weerlegd werd.

Uit deze personen, die openlijk in de kerk het woord voerden, kwamen de oefenaars voort, die nu en dan in de schoolgebouwen voor de gemeente-leden optreden en een stichtelijk woord spraken.

Maar zij deden dit toch heel anders dan de tegenwoordige oefenaars. Zij namen zelden geen tekst uit Gods Woord ter behandeling maar repeteerden de Catechismus-prediking of catechiseerden uit den Catechismus met een toepasselijk slotwoord tot vermaning en vertroosting, of sloten zich bij een bekend catechisatieboekje aan. Eerst veel later gingen zij ertoe over, om zelf een tekst te nemen en dien in den vorm van eene preek te behandelen.

Deze oefenaars zijn tot grooten zegen geweest, vooral toen de predikanten gingen afwijken van de Gereformeerde leer. Zij openden de oogen voor de dwaling, die heimelijk insloep, en riepen tot de oude beproefde paden terug. Ook

in de geschiedenis der Afscheiding in het Graafschap Bentheim hebben zij eene gewichtige plaats ingenomen.

BAVINCK.

DE GEMEENSCHAP DER HEILIGEN.

DE KWADE TONG.

XXX.

De grootste en gevaarlijkste vijandin van het gemeenschapsleven is niet buiten, maar in de gemeente zelve te zoeken. De kinderen des Satans, die de gemeente verwoesten, en hare leden heinde en verre verstrooien, brengen zoo groote stoornis in de uitoefening der onderlinge gemeenschap niet te weeg als — de kwade tong. De vervolging is als een storm, die een hoop houts uiteenspreidt, maar de stukken in wezen laat, zoodat zij straks weer opgestapeld kunnen worden; maar de kwade tong is een vuur, dat heel den hoop houts verteert, hoe groot hij ook zij, gelijk Jacobus zegt. De vervolging moge voor de uitoefening der broederlijke liefde hinderlijk zijn, de liefde zelve kan zij niet aantasten; ja, zij werkt tegen hare bedoeling er toe mede, dat de banden der liefde vaster worden aangehaald. Maar de tong tast de liefde zelve aan, een kanker gelijk, die de edelste deelen eens lichaams verteert. Dit lid onzes lichaams is even klein als machtig. In den staat der genade instrument tot meerdere verheerlijking Gods, dan van hemel en aarde samen uitgaan kan, is zij, in de dienstbaarheid der zonde niets minder dan eene „wereld” van ongerechtigheid; zoo vol van zonde de wereld is, zoo vol van zonde is de tong, deze veraderes van het hart.

Wij onderstellen gaarne, dat de tong, als voortvug van het ijdele en het onreine, in de gemeenschap der heiligen aan, banden is gelegd; ook nemen wij aan dat er in deze gemeenschap geene tong wordt gevonden, die de waarheid

aantast en aan de leugen dienstbaar is, of ten minste geene, aan wie niet terstond in dat geval het zwijgen wordt opgelegd. Maar zelfs in zoo gunstig geval blijft er nog reden te over om voor haar te vreezen. Met de tong wordt de zonde van achterklap en verdachtmaking bedreven, die, welke God in de Wet verbiedt, als Hij zegt: gij zult niet wandelen, als een achterklapper onder uwe volken; Ik ben de Heere, Lev. 19 : 16. Met de tong spreken wij booze woorden tegen onzen broeder, die als zoovele giftige pijlen zijn, tegen de liefde gericht, om, ware het mogelijk, haar te dooden. Wij weten, dat alle broederlijke gemeenschap op wederzijdsch vertrouwen berust; zelfs de maatschappij zou zonder vertrouwen in elkander niet kunnen bestaan, hoevel de banden tusschen hare leden slechts niterlijk zijn, hoevel te minder eene gemeenschap, als die der heiligen, die voor alles innerlijk van aard is. Hieruit leide men af, aan wat gruwelijk misdrijf men zich schuldig maakt, als men, zonder wettige reden en heilig oogmerk, het onderling vertrouwen wegneemt; men ondermijnt er niets minder door dan het fundament van een heiligen tempel. En toch is heden-daags in veel gemeenten geene zonde meer algemeen dan deze. Men neemt 's broeders goeden naam weg door zijne zonden of zijne gebreken noodeloos rechtbaar te maken; soms doet men dit gedachteloos, zonder opzet om hem te ontnemen, wat hem nutter is dan goud en zilver, te weten zijn naam, uit louter praatzucht; soms in boosheid, die de tong tot een vuur maakt, helsch welsprekend, en vaak den achterklap in laster doet overgaan. O, zoo men wist, wat tranen onze tong heeft doen schreien, wat verborgen zieleleed zij heeft verwekt, maar vooral wat zonden zij bij onze broeders heeft verwekt, als zij hoorden wat kwaad wij van hen hadden gesproken, zonden van haat en wraakzucht, en in wat zwaren

strijd wij hen met deze booze tochten des harten hadden gebracht; zoo men dit bedacht, zie, dan zou men ijzen voor zichzelf, en zich tot den dag zijns doods toe elk gelukkig oogeblik onwaardig achten, ja, ware er geene verzoenende en reinigende genade bij God, de vernietiging verkiezen boven een voortbestaan onder den last der gevolgen en straffen voor de zonden der tong. Het ergste is, dat de tong zoo vaak gebruikt wordt om hen in verachting te brengen, door wier dienst de Heilige Geest de gemeente bouwt en de menschen bekeert. Menig vader en moeder zijn er zelden oorzaak van, dat hunne kinderen naar het woord der prediking niet luisteren en onwillig zijn om zich door de leeraars te laten onderwijzen, ja, dat zij kerk en godsdienst gaan verachten, omdat zij in hunne tegenwoordigheid de werken van Cham doen, elkander of anderen wijzende op de naaktheid der leeraren of der broeders. Hier is menigwerf geestelijke hooftardij in het spel, de zonde, waarheen zich onze verdorvenheid zoo licht verplaatst, als zij zich niet langer in ruwe onge-rechtigheden kan uitwerken. Men legt anderen zelfs, ja vaak vóór alles, zijne leeraren op de weegschaal, en bevindt ze te licht, dikwijls omdat zij ons te licht bevonden; zoo maakt men hen bij anderen verdacht, en neemt den invloed, dikwijls zelfs den zegen van hun woord bij anderen van hen weg. Wie zijt gij toch, o mensch! dat gij u aanstelt, als had God u tot een harteekener en nierenproever gemaakt, ja, aan u het oordeel gegeven gelijk aan Christus, aan u, die zelf nog geoordeeld moet worden. Laat ons er allen zeker van zijn, dat ons hart niet bekeerd is, zoo lang onze tong niet bekeerd is. Of zegt niet de Schrift: indien iemand onder u dunkt, dat hij godsdienstig is, en hij zijne tong niet in toom houdt, maar zijne hart verleidt, dezès godsdienst is ijdel, Jac. 1 : 26.

Zulk een machtig lid is onze kleine

tong, dat niemand ze temmen kan dan — de dood. De donder van Sinaï kan het niet; het fluitgespel van Sion kan het niet; de dood alleen kan het. Hij brengt de tong tot zwijgen. Van de dooden hebben de levenden geen last meer; daar, op het kerkhof liggen zij zwiingend naast elkander, zij vertellen elkanders kwaad, zij rooven elkanders eere niet meer; de dood heeft ze allen het zwijgen opgelegd.

Maar God is sterker dan de dood; deze moge de tong kunnen temmen, Hij kan meer, want Hij vermag ze te wijden. Zijne genade geeft den mensch kracht om met de andere leden des lichaams ook de tong te dooden, zonder ze werkeloos te maken, zóó namelijk, dat zij als eene doode tong wordt, wat de neiging betreft om ze te gebruiken tot verstoring van het heilig leven der broederlijke gemeenschap, maar een levend instrument blijft in den dienst der liefde en der waarheid en der heerlijkheid Gods, den broederen tot stichting en vertroosting. Juist omdat de tong zoo ontembaar is, komt in hare wijding de grootte der kracht Gods zoo bijzonder helder uit; meer dan iets, is eene gewijde tong een teeken van Gods vermogen om onze leden te heiligen, ze aan den dienst der zonde te onttrekken en tot leden van Christus te maken, die slechts tot volbrenging van zijnen wil worden gebruikt.

Maar bij het heilige dient steeds wacht gehouden. De macht, die de zonde ook na de vernieuwing des harten behoudt, openbaart zich vooral in de struikelingen der tong. Met het oog hierop zegt Jacobus, dat wij dagelijks in vele struikelen. Hij van wien dat niet gold, zou een volmaakt man zijn. Daarom bidt de vrome: zet Heer! een wacht voor mijne lippen, behoed de deuren van mijn mond. Elk bidde hem dat na. Men zij gedachtig, dat men uit zijne woorden geoordeeld worden zal.

V. ANDEL.

AAN EEN JEUGDIGEN AMBTGENOOT.

AMSTERDAM.

Waarde Broeder,

Niet lang geleden stond ik aan het sterfbed eener jonge vrouw. Het gerucht des doods was reeds in haar. Maar zij herkende mij nog, en zeide, met heldere stem: *Ik ben al dood*. Het gelukte mij haar te overtuigen, dat zij nog leefde en ik sprak tot haar over de eeuwige belangen. Na het gebed riep zij uit: Ja, het bloed van Jezus Christus, Gods Zoon, reinigt van alle zonden. Eenige uren later was zij werkelijk dood.

Maar dat gezegde, ik ben al dood, bleef mij in de ooren klinken, en velerlei vermoedens en onderstellingen kwamen in mij op, om dat gevoel, of die inbeelding van dood zijn te verklaren. De verklaring heb ik niet gevonden. Alleen de mogelijkheid van zulk een inbeelding kan ik begrijpen, hoofdzakelijk uit eigen ervaring. Niet dat ik mij ooit ingebeeld heb reeds natuurlijk dood te zijn, maar wel ken ik de inbeelding van reeds dood te zijn. Voor deze wereld, of, zooals Paulus het uitdrukt, de wereld gekruisigd te zijn, en voor de wereld niets anders te wezen dan een verworpen gekruisigde.

In mijne jongelingsjaren was die inbeelding zeer sterk in mij. En nog in het eerste jaar mijner bediening oefende zij een machtigen invloed op mij uit.

Maar toen het tot een huwelijk kwam, en ik ingewikkeld werd in de handelingen des leeftochts, leerde ik begrijpen, dat ik niet dood was. Een weinig studeerens, een weinig lezens, kennis maken met de geschiedenis der letterkunde en wijsbegeerte, met dichters en romanschrijvers, met menschen en toestanden; ook een weinig reizen, en wat zien en hooren en — nadenken, deed mij deze wereld, en de zichtbare en tastbare dingen, van eene andere zijde kennen, ja waardeeren, en ook gevoelen, dat ik nog niet dood was.

Of dit nu vooruitgang of achteruitgang is, wil ik zelf liefst niet beoordeelen.

Vraagt gij, hoe ik aan die inbeelding kwam, dan moet ik antwoorden, voor zoover ik mij zelf begrijp, dat dit eensdeels is te verklaren uit het feit, dat de wereld, in welke ik leven moest, voor mij al het afstootende had van een gekruisigde. Ik bouwde, in mij zelf, eene geheel andere wereld op. Eene wereld van vrijheid en vrede; eene wereld van liefde en schoonheid, van eenvoud en waarheid, van harmonie en genot; eene wereld van rijkdom, van luister en koninklijke pracht en heerlijkheid. Die wereld kon ik mij alleen denken aan de andere zijde van het graf, en naarmate ik in die wereld, met mijn geest, leefde, voelde ik mij dood in de wereld van het heden.

Ook heeft daartoe bijgedragen de schier uitsluitende omgang met anderen van jaren, met Christenen van zelfs zeer gevorderden leeftijd.

Christelijke Knapen- of Jongelieden- en

Jongelings-vereeningen waren toen in ons land nog niet zoo bekend, en dus ook niet het Christelijke reciteeren, oreeren, critiseeren, uitleggen van de Schrift, behandelen van de belijdenis, het Christelijke biljarten, schermen, musiceeren, enz. enz. enz.

Die oudere Christenen hadden er bijzonder slag van om een jongmensch, dat den smalle weg zocht, voor opgeblazenheid en pedanterie te behoeden. Zij spraken onder elkander over de wegen des Heeren of, zooals een oud versje zegt:

*Elk verhaalt zijn weg en zaken,
Hoe hem Jezus is ontmoet.*

Er waren zeer lieve, zachte Christenen onder, maar ook zulken die men toen „Knabbelhouwers” noemde. Eene benaming (naar men zegt) afkomstig van zekeren filosoferenden en theologiserenden schoenmaker die, onder zijn werk, op houten pennen, noodig voor het vastmaken der zolen, knauwde of knabbelde. Deze waren natuurlijk supralapsaristen. Zij legden echter grooten nadruk op „de rechtvaardigmakende daad”, niet enkel van eeuwigheid maar ook in dit leven. Slechts zeer weinigen waren in het bezit van deze genade, en onder het vertellen van „hoe dat toe ging”, zaten de nog niet gerechtigden dikwijls te sidderen en te beven. De zachte, lieve Christenen wezen er dan op, dat het toevluchtnemend geloof ook geloof is, dat niet allen tot de volle verzekering in dit leven komen en beriepen zich op *Brakel* en andere schrijvers in dien geest, die de Knabbelhouwers wel niet voor de beste hielden, maar die ze toch ook niet durfden verketten.

De omgang met zulke mannen en — vrouwen, met een eigenaardigen term „doorgewerkte Christenen” genaamd, oefende grooten invloed op mijn inwendig leven, en richtte mijn geest op de eeuwige dingen. Maar den grootsten zegen vond ik hierin, dat ik de vraag: *Hoe zijt gij rechtvaardig voor God?* als de alles beheerschende vraag, van het gansche leven en van ons geheele aanzijn, leerde beschouwen. En dit is zoo, in klimmende mate, bij mij gebleven. Ik beschouw Zond. 23 van onzen Catechismus als te bevatten het hart van de geheele reformatie der 16e eeuw; als het middelpunt, waar alle zedelijkheids-theorieën en heiligmiddelen tegen botsen; en als den grond aller vertroosting en de bron van alle leven, dat waarlijk aan God gewijd is. Maar dan altijd opgevat als een daad Gods aan ons hart, door den Heiligen Geest. Als theorie gaat er ook eene groote kracht van uit, maar niet een kracht ten doode. Ook bij de theoretische handhaving van de leer der rechtvaardigmaking, alleen door het geloof, kan het vleesch welig tieren, en kan men de woorden uit het gebed bij den kinderoop: „dat zij dit leven, hetwelk toch niet anders is dan een gestadige dood, om Uwentwil, getroost verlaten”, wat al te zwaarmoedig vinden.

Doch hierover wil ik thans niet uitweiden.

Gij moet intusschen niet uit het oog verliezen, dat deze Christenen, bijna uitsluitend, tot den werkenden stand behoorende, de sociale kwestie nog niet hadden ter hand genomen. In uren van rust en ontspanning hield hun geest zich uitsluitend bezig met het beoefenen van de kennis Gods en van Goddelijke zaken, natuurlijk niet in wetenschappelijke maar in practischen zin, en aan de hand van de oude schrijvers. Wel had het jaar '48 een geweldigen schok teweeggebracht, maar men beschouwde dit zoo, dat de Heere een twist had met de inwoners dezer lands, en de zonde van Nederland en Oranje Gods oordeelen onvermijdelijk maakten. Vooral de zonde van 1816 kwam hierbij in aanmerking. De daad, door welke de kerk der vaders een prooi was geworden van allerlei Godonteerende dwalingen, het volk Gods verdeeld en verstrooid was geworden; sommigen heil zoekend in de Afscheiding, anderen weenend terneer gezeten op de puinhoopen van het oude en zoo beminde Sion, en nog anderen zich verblijvend in de snelle nadering van het duizendjarig rijk.

Van sociale wetgeving, arbeids-contract, of secretariaat, werkliedenpensioenering, verzekering tegen ongelukken, Fabriekswetten, Kinder- en Hinderswetten, Vakvereeningen, Kiesrecht, Ongevallenwet en zooveel meer, kende men, in die kringen, nog niets. Assurantie werd vrij algemeen veroordeeld, evenals voorzorgen tegen besmettelijke ziekten. Levensverzekering was iets ondenkbaars, en het stellen van *eischen* aan den patroon, het bidden om dagelijksch brood en tegelijk het werk te staken waardoor men dat brood moest verdienen, kwam in geen hoofd op, dat boog voor het woord: Gij dienstknachten, zijt uwen heeren naar den vleesche onderdanig, om des Heeren wil. Men beschouwde het geheele aanzijn, en dus ook het aardse leven, uit het oogpunt van Gods vrijmachtig welbehagen; rijken en armen als door den Heere gemaakt, en

had blijdschap in de wetenschap, dat God het arme dezer wereld heeft uitverkoren om rijk te zijn in het geloof. Men geloofde aan de toerekening van Adams schuld en, als gevolg daarvan, aan het ontvangen en geboren worden in zonde en ongerechtigheid, tengevolge waarvan de mensch aan allerlei ellende onderworpen is, en de geheele wereld verdoemelijk ligt voor God. Men kende het Schriftwoord: „de vaders hebben onrijpe druiven gegeten en de tanden der kinderen zijn stomp geworden”, maar als uiting van ongeloof en revolutie, waarbij de mensch eerst de schuld op zijne ouders werpt, en daarna op God; want de theorie van het erfelijk belast zijn, met de daaruit afgeleide ontoerekenbaarheid, was nog niet gepopulariseerd.

Toen voor eenige jaren het Sociaal Congres te Amsterdam gehouden werd, was er onder de werklieden-sprekers nog een ouderwetsche, die beweerde, dat God zijn volk geen „biefstuk met aardappelen” beloofd heeft. Van hooggeleerde zijde werd toen de opmerking gemaakt, dat dit wel zoo was, maar dat we tegenover de menschen toch den eisch mochten stellen van een „menschwaardig bestaan”. En toen de werkmans-spreker beweerde, dat we, door de zonde, het recht op alles verbeurd hebben, werd dit ook toegestemd, maar het recht op een menschwaardig bestaan bleef toch gehandhaafd.

Geleerden, hooggeleerden en andere aanzienlijke en voornamelijk mannen hebben toen ook hunne verwondering uitgesproken, dat er onder de werklieden zulke flinke koppen waren, en die ook netjes, bescheiden en kranig konden spreken. Ik heb daar toen ook werkelijk genoten, maar ik verwonderde mij niet zoo zeer, want ik wist dat het zoo was. Ik verwonderde mij alleen over het onderscheid tusschen voorheen en thans. Voorheen, toen de sociale vraagstukken en belangen nog niet zoo aan de orde waren, oefenden de geesten zich meer in de kennis van God en Goddelijke dingen.

Zoo veranderen de tijden en wij met hen.

Ook voor de belijders van den Christus verliest de tegenwoordige wereld, meer en meer, de beteekenis van een gekruisigde. Men neemt haar van het kruis, wascht en reinigt haar, doet ze weer opleven en zegt: laat ons nu samen, zoo goed en zoo aangenaam mogelijk, leven. De enkelen, die nog van de oude garde zijn overgebleven, worden gedrongen naar den conservatieven hoek, en als deze vragen: maar waar gaan wij nu eigenlijk heen? wordt hun geantwoord: bekommert u daar niet over. God maakt de geschiedenis. Met de sociaal-democraten zullen wij het wel klaar spelen. Wij strijden met hen en tegen hen, al naar het beginsel het vereischt. Want wij zijn zoo sterk, en weten zoo juist, hoe ver wij gaan kunnen. Wij geloven het Woord van God, dat de socialisten verwerpen.

Intusschen blijft het, van dag tot dag, dat de kinderen dezer wereld voorzichtig zijn in hunne geslachten dan de kinderen des lichts. Ze zijn onder elkander niet minder verdeeld en verscheurd dan de kinderen des lichts, maar tegenover de laatsten zijn ze één. Dat is het onderscheid. Ze hebben daarenboven den karaktertrek van Bileam, die den kinderen Israëls een aanstoot deed toekomen, welke hen in de verzoeking bracht om te hooreeren; thans niet naar den vleesche maar naar den geest.

In de materialistische wijsbegeerte en de mechanische wereldbeschouwing is een diepte des Satans, die ook voor de belijders des Heeren groote verzoeken en gevaren oplevert. Inzonderheid omdat zij de diepten des Satans niet kennen. Maar dit staat, geloof ik, vast, dat zij, die het eeuwige leven hebben, in de kennis van den eenigen en waarachtigen God en van Jezus Christus, dien Hij gezonden heeft, langs geen anderen weg tot het volle genot van dit leven komen, dan langs den weg des doods.

En de inbeelding van reeds dood te wezen moge te verwerpen zijn; aan het einde van elke crisis zal het toch wel blijken dat er, voor rijk en arm, aanzienlijk en gering, geen andere gang tot het eeuwige leven en het eeuwige licht is, dan de donkere diepte van den dood des vleesches.

Onlangs vertelde mij iemand, dat da Costa eens tot een paar jonge, talentvolle mannen zeide: — „In de wereld zult gij verdrukking hebben”, dat is het klassieke in de Schrift. En: „Wij zijn meer dan overwinnaars”, dat is het romantische in de Schrift. — Beide zult gij op uw levensweg noodig hebben.

Had da Costa geen gelijk?

Steeds de Uwe,

W. H. GISPEN.

Politieke Beschouwingen.

Zoo hebben zich dan de sombere tijdingen uit Zuid-Afrika over Botha en de Wet, in het laatst der vorige en in 't begin van deze week verspreid, gelukkig niet bevestigd. General Botha, zoo luidde de eene jobstijding, zou zich, omsingeld door French als

hij in Oost-Transvaal is, willen overgeven met geheel zijne macht, en de Wet, die dappere en geveugelde de Wet is zóó goed omgeven door Engelsche troepen in 't Noord-Westen van de Kaapkolonie, dat, nu ook de Oranjerivier blijft rijzen — hij onmogelijk kan ontkomen.”

Dat er zwaar gevochten werd tusschen Botha's en French's mannen, bleek duidelijk uit de 300 gewonden van den laatste, die naar Standerton gevoerd moesten worden. Maar dat French sneller, en dat nog al langs een omweg, dan L. Botha zou marcheeren, en dat de Engelschen ten Noorden van Botha Swaziëlands grenzen zouden hebben bezet, zoodat Botha derwaarts niet kon uitwijken — kwam ons tamelijk apocryph voor. Reeds verleden week spraken wij dan ook als onze verwachting uit, wat nu is geschied, dat namelijk L. Botha van Piet-Retief uit Noordwaarts door Swaziëland is weggerukt om zoo weer bezijden en boven Middelburg heen naar zijn uitgangspunt in 't Noorden van 't land terug te keeren, terwijl een ander deel van zijn groot Commando zich in kleinere onder Meyer en C. Botha, al worden dezen nog door French achterna gezet, heeft opgelost, om, als tevoren in Vrijheid, Utrecht, Zoeloeland en Natal hunne tochten voort te zetten. Dat hij een en ander Botha aan voorraad van kruut en lood en wapenen heeft verloren, lijdt geen twijfel; maar de groote buit aan vee en karren, waarvan Kitchener gewaagde, is natuurlijk het resultaat van wat hij, bij den schoonmaak, naar ouder gewoonte van weeroofoeren plaatsen in een vijftal distrikten heeft gehaald. 't Is de vraag of nu ook hier niet is geschied wat door een ooggetuige van het Zuidelijk deel van Transvaal wordt verhaald:

„De Engelsche gruwelen zijn volstrekt niet overdreven. Transvaal is één groote puinhoop. Kitchener heeft zeker 78 pct. der Boeren-hoeven laten verbranden. Het is geen zeldzaamheid, vrouwen, kinderen en grijsaards aan den weg te vinden, die door honger gedwongen het vleesch van bezweken, in ontbinding verkeerende lastdieren moeten eten... Die ellendelingen!”

Intusschen blijft ook hier de toestand gevaarlijk. Want, indien Kitchener brutaal zijn laatste troepen van den spoorweg nog bijeenraapt en naar 't Noorden trekt, zouden Nijlstream en Pietersburg, waar nu de Regeering onder S. Burger is gevestigd, moeilijk verdedigd kunnen worden en L. Botha geen rustplaats kunnen vinden voor zijne afgestreden Commando's.

Doch — wij vreezen nog niet voor het ergste, omdat ook zelfs in 't Westen van de Transvaal Methuen met zijn Engelschen bij Hartbeestfontein, en de verdedigers van Johannesburg vlak bij de stad onderonden dat de tegenstand der Burgers nog allesbehalve gebroken is wijl ze aanvallen met kracht afslaan en dynamietreinen veroveren. Deze Burgers en zij die voor enkele dagen om Smith-Dorien bij Lake Chrissie Noord-west heenrokken kunnen zich tijdig verenigen.

Doch, gelijk wij reeds zeiden, ook voor de Wet verkeerde minstens de goede kans in de Kaapkolonie. Vooral door het verbandrijzen van de Oranje en andere rivieren, die hij over moest om verder in te dringen en zich met Her-zog, Pretorius en anderen uit het Zuid-Westen van de Kaapkolonie rukkende Burgers te verenigen en — en het snel van alle zijden opridgen der Engelschen, kon de Wet zijn doel niet bereiken. Telkens moest hij, om groter verliezen te voorkomen, zijn Commando in kleine deelen oplossen, die ieder voor zich hun weg hadden te vinden, maar bij elkaar soms veeren, ook van geslacht moesten laten aan de Engelschen. De Wet en Steijn, die eerst heetten ten Westen van Hopetown over de Oranjerivier te zijn gegaan, stonden toch Maandag reeds Oost daarvan bij Petrusville, bijna bij 't punt, waar zij uit de Vrijstaat in de Kaapkolonie vielen.

Zooveel is dus zeker, dat van vereniging met de vooruitgezonden Commando's niets kwam. De middelste daarvan zette nog zijn werk voort zonder dat het den Engelschen gelukte hun een flinken slag toe te brengen. Zaterdag hoorden wij van het Commando dat rustig een maand op den Spitzkop verbleef en de mail van Cradock buitmaakte. Nader wordt uit Cradock gezegd, dat 400 Boeren het garnizoen van Viesch-rivier-station aanvielen. Drie Engelschen werden gewond, de Boeren vluchten, naar het heet, toen een gepantserde trein aankwam. Zelfs bij Oudsbom aan de zee vechten nog Burgers! Over Scheepers Commando, de troepen van Krutzingen en de Boeren in de Zuurbergen wordt niets anders bericht, dan dat zij verkennen en aanvallen.

Misschien dringen zij nu wel op om de Engelschen, die de Wet benaauwen, in den rug te vallen.

Het Engelsche parlement blijft onaan-doenlijk.

Verder is er al heel weinig betekenend nieuws. Rusland zou onstemd zijn tegen Duitschland doordien dit zijn tarieven op den invoer wil verhoogen.

De ontstemming van Rusland, die zijn koren-uitvoer bedreigt ziet, is verklaarbaar, doch die uitermate heftige toon wekt toch bevreemding. De reden hiervoor moeten liggen in het feit, dat Duitschland ook de schuld is van de tarief-geschillen tusschen Amerika en Rusland aangaande den suiker-invoer. Amerika moet belasting op de Russische suiker gelegd hebben, omdat de Duitse suikerfabrikanten bij den Duitschen gezant te Washington klachten hebben ingediend. Het is nog moeilijk na te gaan, wat daarvan is.

In ieder geval wordt de kloof tusschen Rusland en Duitschland weer verwijd.

Het spreekt van zelf dat de Duitse bladen en vooral de agrarische het antwoord niet schuldig blijven op de Russische vinnigheden.

De Norddeutsche verklaart zeer kalm, dat het blad den Russischen schrijver niet denkt te volgen op den weg, om de gewichtige belangen van Rusland en Duitschland op handelsgebied in een persoonlijk gekleurd debat te behandelen.

De Berliner Neueste Nachrichten deelt dit gevoelen niet, en komt met onhebbeligheden voor den dag. Rusland, zegt het blad, moest liever naar zich zelf kijken dan verwijten te doen over den te verhoogen broodprijs. Rusland kan zijn koren zelf wel gebruiken, g'tuigen de vreeselijke hongersnooden, die er nog telkens voorkomen.”

Intusschen schijnt men in Petersburg geneigd de zaken bij te leggen, Rusland was langen tijd reeds een uitstekende staal afnemer en Rusland hoopte niet zoo zeer door zijn suiker de handelsbetrekking met Amerika uit te breiden als wel in Amerika een flinke geldmarkt te vinden, daar de Fransche geldmarkt wel eens wat tegen viel.

Het oproer in Spanje is nu geëindigd. De sabel schijnt werkelijk weer de kreten van het arme uitgezogen volk gesmoord te hebben. En Cavour's woord „met den staat van beleg kan iedere ezel regeeren” is nogmaals bewaarheid.

Silvela zal, zegt men, weer aan het bewind komen, naar de geruchten hardnekkig blijven beweren. Nu eigenlijk is 't hetzelfde wie er komt. De liberale leider Sagasta begrijpt al evenmin de reden van Spanje's ondergang als de conservatieve Silvela.

„Het verbond van klerikalisme en leger wordt als onvermijdelijk beschouwd.” Sagasta verzekerde dezer dagen nog uitdrukkelijk, dat, zoo hij aan de Regeering mocht komen, hij niet tegen de Congregaties zou optreden. Zelfs Republikeinen verkeerden onder deze suggestie. Kort voor zijn dood verklaarde de Republikein Castelar, dat zoo hij mocht zeegeveeren er niets zou veranderen, dan dat er in plaats van een Koning een President aan het hoofd van den Staat kwam.

Het schijnt dat er voor Spanje geen genezing meer zijn zal. Langzaam gaat het ten onder, uitgeput door clerus en leger.

In China gaat de Regeering nu straffen. Misschien is 't nu spoedig vrede.

M. NOORDTJIZ.

VERDEDIGING OF AANVAL.

Naar mijn bedoeling en streven heb ik naar de pen gegrepen om de „eigen Opleiding” der kerken te verdedigen tegen dreigende schade en geveesden ondergang.

Niets meer en niets minder.

Ik had daarbij het belang en het recht der kerken op het oog.

„De Heraut” meende echter terstond in dit mijn pogen niets anders te zien dan een

bozen aanval tegen de Vrije Universiteit. Met nadruk werden zijne lezers daarop gewezen. Ken ik mij zelf dan zoo weinig of druk ik mij zelf zoo onbeholpen en dubb-zinnig uit, dat ik, terwijl ik meen *eigen huis* en *erf* te verdedigen, inderdaad bezig ben inbraak te plegen bij mijn buurman?

Men roept het mij van verschillende kanten toe en blijkbaar uit volle overtuiging. Dat zulke broederlijke en ernstige stemmen indruk op mij maken en tot zelfonderzoek leiden, kan ik niet ontkennen. Doch ik kan ook niet ontkennen, dat ik op mijn levensweg wel eens dierbare, hartelijke broeders ontmoet heb, die blijkbaar meenden beter thuis te zijn in *buurmans hart*, dan ze in *eigen tuin* toonden te zijn, dat nu maakt voorzichtig, ook tegenover de trouwhartigste vermaning der broederlijke liefde.

Zoo ben ik ook volstrekt niet ongevoelig tegenover het herhaald beroep op die liefde in „de Heraut”. Dat iemand zijner broederen daarin zou zien een bewijs van zwakte, de geachte Redacteur behoeft daaraan geen oogenblik te denken. Wij kennen allen zijne argumenten en middelen van verweer op alle gebied en in alle maniere. Maar ook bij oprechte en trouwe broederlijke liefde kan er verschil van *inzicht* zijn, dat juist uit kracht van die liefde tot tegenpraak tegen de broederen leidt. In een gewichtig geschied dan ons thans bezig houdt zien we zoo Paulus zelfs optreden tegen Petrus Gal. 2.

Naar dien drang der liefde handelde zeker „de Heraut” in zijn bekende „raad.” Het was er slechts om te doen om „een tusschenmuurtje” dat ons nog te rwaader ure gescheiden houdt, af te breken om zoo de eenheid van samenwonen en de volheid van verkeer tot stand te brengen. Een uitnemend doel.

Doch gelijk ik het bezie, is daarmee heel mijn woning gemoeid, en loopt ze gevaar onder die pogingen der liefde in te storten. Het gaat slechts om een tusschenmuurtje meent gij. Met dat al ondergraft ge de fondamenteen en de vastigheid van mijn huis, beweer ik. Een verschil van *inzicht* dus, dat wel door een beroep op de broederlijke liefde zijn scherpheden en bitterheid verliest, maar daardoor niet wordt opgelost.

Inzicht staat hier tegenover *inzicht*; *overtuiging* tegenover *overtuiging*. Op dat terrein ontmoet men elkander, ja in den geest der broederlijke liefde, maar dan toch met gronden van bewijsvoering en argumenten.

Door, naar den raad van „de Heraut”, het bestaan zelf van de Theol. School als eigen Opleiding der kerken, na al wat er *gebeurd* en *besloten* is, reeds nu weer in discussie te brengen, wordt zeker niet bevorderd het doel, dat de jongste Synode met haar besluit in dezen beoogd heeft om n.l. een einde te maken *aan de onvastheid dier School en haar bestaan bij den voortdurende verzekeer*.”

De Synode wilde van geen Deputaten ter dezer zake weten; „benoeming van Deputaten zou slechts de gemoeiden in spanning houden, de onrust der kerken bestendigen en het bestaan der Theol. School onzeker doen zijn.” Dit dreefoudig kwaad wilde de Synode met haar besluit voorkomen. Door den zeker goedgemeenden raad van „de Heraut” steekt dat kwaad van alle kanten reeds de horens op.

Daartegenover nu is mijn optreden een verdediging van de eigen Opleiding der kerken en niet een aanval op de Vrije Universiteit. Hiermee heb ik ook in hoofdzaak reeds een antwoord gegeven op de broederlijke vraag van den heer H. B. Weijland Jr. in het jongste *Bazuin* nr. 7.

Wat ik daar als feit geconstateerd heb.

als gebeurd te midden van de Theol. Faculteit, in onderscheiding van wat in de Dordtsche Synode 1618/19 is geschied, inzake „Maccovius en zijn richting” wordt door den heer Wieland niet tegengesproken. Trouwens dat kan ook niet. Men mag in oordeel over de betekenis enz. van dit feit verschillen, het feit zelf ligt er toe.

Alleen meent de heer W. dat ik mij aan een tegenstrijdigheid of ook inconsequentie heb schuldig gemaakt, door op dat feit te wijzen en zelf de bede uit te spreken, dat men toch in deze kwestie de Vr. U. er niet gestadig tusschen zou schuiven.

Mag ik den heer W. om mij in dezen te verstaan, verwijzen naar de *Bazijn* van 1 Dec. 1900 en *de Herant*, van 30 Dec. j.l.? Twee zaken zullen ZEd. naar ik hoop, dan duidelijk worden.

10. Dat ik gepleit heb voor *het belang en het recht* der kerken om eigen Opleiding te handhaven, ook afgedacht van de „Maccovianische kwestie” e. a.

20. Dat ik secundair gewezen heb op het opkomen van de Macc. richting en hare verdediging te midden van de Theol. Fac. der Vr. U., met de opmerking, dat dit de kerken niet kan uitlokken om „eigen Opleiding” op te breken en die in gezegde Fac. te doen opgaan.

Met verwijzing van het eerste wees *„de Herant”* alleen op het laatste in bekenden zin, alsof ik zoo maar een aanval op de Vr. Un. deed. Daarop doet dit mijn woord, om te doen uitkomen, dat het niet om of over de Vrije Un. als zoodanig gaat, maar om *het belang en het recht* der kerken inzake „de Opleiding” ook afgedacht van Theol. Faculteit en Theol. School in hare tegenwoordige verhoudingen en vormen.

Uwe „eenvoudige opmerking” dat we ons wel stil mogen houden, want dat anders een bepaald kring van broederen, de gaven voor de Theol. School nog wel meer zou kunnen inhouden, neem ik „eenvoudig” voor kennisgeving aan. Ik kan daarop niets zeggen.

Met de laatste bede van den heer W. stem ik van heeler harte in. Alleen voeg ik er de opmerking bij, dat de ernst en de nood der tijden ons wel mag doen instemmen met de verzuchting van den bekenden en allerwege hooggeachten leeraar van Genève Merle d'Aubigné.

„O! moge God toch onze gemeenten be-
„waren voor een nieuwe Scholastiek, welke
„zij moge al zuiverder zijn, dan uit den
„vroegeren tijd, niettemin even doodlijk
„zou zijn.”

Zoo dacht Merle over „de Scholastiek,”
toch was hij een vriend en voorstander van
een wetenschappelijke ontwikkeling der waar-
heid naar den Woorde Gods.

D. K. WIELENGA.
Kampen, 18 Febr. 1900.

1) Pag. 165 van zijn „Deutschland, Engeland
„en Schotland.”

„FILIPPUS.”

(Eerste Zending-1901.)

Leden en Corporaties ontvangen gratis en franco:

CXXXVII. De Emancipatie der Vrouw,
beschouwd in het licht van Gods Woord,
door J. P. Tazelaar 25 cts.

Wie dit niet voor 15 Maart mocht ont-
vangen hebben, gelieve zulks te melden aan
den heer P. Mobach te Breukelen. — Wie
lid van „F.” wenscht te worden geve zich
aan bij den heer H. Hooft Jz. te Ermelo.
De contributie bedraagt slechts een gulden
per jaar. Daarvoor ontvangen de leden
franco voor een gulden aan uitgaven van
„Filippus.”

Bestuursvergadering.

De e.v. Bestuursvergadering van „Filip-
pus” wordt D. V. gehouden op Donderdag
14 Maart 1901.

Stukken voor deze vergadering worden
voor 13 Maart ingewacht bij ondergeteekende.

Namens het Bestuur,

J. TER BORG, Secr.

Wolega, 25 Febr. 1901.

Militair Tehuis te Kampen.

Van den Heer B. J. L. te Amsterdam 25.
Hartelijk dank voor zulk een gift. Als
er nog twee zulke giften kwamen, dan waren
we weer een half jaar geholpen.

H. VAN OLS, Penningmeester.

Gereformeerd Traktaat- genootschap „FILIPPUS.”

Met barmhartigheid innerlijk bewogen.
Mark. 1 : 41.

Sterk aangrijpend is het tafereel, waarop
de Evangelist in het hierboven aangewezen
tekstwoord ons wijst.

Jezus in een der vlekken van Galilea
predikende, ziet tot hem gekomen een me-
laatsche, die Hem bad en voor Hem op de
knieën viel, met de innerlijke begeerte, dat
de Heiland hem van zijn ongeneeslijke en
afgrijpselike kwaal mocht genezen. Zoo zeer
is hij overtuigd van de macht des Heeren,
dat hij zonder eenig aarzelen, zoo beslist
mogelijk de belangrijke bekentenis doet:
„Heere, indien Gij wilt, Gij kunt mij rein-
nigen.”

„En Jezus, zoo volgt nu onmiddellijk,
met barmhartigheid innerlijk bewogen zijnde,
strekke de hand uit, en rakte hem aan, en
zeide tot hem: Ik wil, wordt gereinigd.
En als Hij dit gezegd had, ging de me-
laatsche terstond van hem, en hij werd
gereinigd.” Vinden we in deze opofferende
liefde des Heeren niet een sterke drangreden
om over den ellendige ons te ontfemen,
mitsdien aan den arbeid der Christelijke
liefde met geheel ons hart ons te wijden?

Het was toch geen kleinigheid om met
een meelaatsche zich in te laten; d.i. met
iemand, die afzonderlijk wonen, en smadel-
lijk geteekend zijn moest. Zijne kleederen
moesten gescheurd, zijn hoofd ontbloot, en
zijn bovenste lip omwonden zijn; terwijl hij,
als om een ieder te waarschuwen, toch op
een behoorlijken afstand van hem te blijven,

gedurig roepen moest: „Onrein, unrein!”
Zoo diep ongelukkig waren zulke menschen,
dat men hen bestempelde met den eigen-
aardigen naam van „wandellende graven.”

En met zulk een „wandellend graf” laat
de Heere Jezus zich in. Was dat nu niet
een daad van zelfopofferende liefde; te meer
wilt Hij daardoor de verbazing niet alleen,
maar ook de verachting van geheel het volk
op zich laadde?

Toch stiet de Heere Jezus dezen ongeluk-
kige niet van zich af; integendeel; Hij ge-
voelde zich bijzonder sterk tot hem aange-
trokken. Juist de diep deerniswaardige
toestand van dezen ellendige trok Hem
aan: zoo aan, dat Hij met barmhartigheid
innerlijk bewogen werd, en onmiddellijk de
begeerte weldaad verleende.

O, laten ook wij dan diep medelijden
gevoelen, met die groote schare ongelukkigen,
die melancholisch naar de ziel, hun toestand niet
kennen, en daarom tot den grooten Genees-
meester en Helper de toevlucht niet aemen.

Laten we ons ontfemen over die vele
tienduizenden, die, met geheel de wereld,
verdoemelijk voor God zijn, de zonde
indrinken als water, of weer anderen, die
in onverschilligheid daarheenleven; of het-
geen vooral niet beter is, op hunne vermeende
goede werken steunen, en zoo een eeuwig
verderf met rassche schreden tegemoet snellen.

Zijn we, als vrijgekochten door het bloed
van Christus, uit het geweld van Satan
verlost, moest dan niet ons oog vochtig
worden, en ons hart van medelijden trillen
bij de gedachte aan den ontzettenden toe-
stand, waarin de mensch buiten God zich
bevindt; en nog meer aan de ontzettende
toekomst, die hem wacht.

De Heere Jezus was altijd met barmhar-
tigheid innerlijk bewogen.

Heeft Hij met een vrouw te doen, die
zoo diep is gezonken, als een vrouw waar
zinken kan, Hij wordt met barmhartigheid
innerlijk bewogen. Hij veroordeelt de over-
speelster niet; maar beschermt haar tegen-
over hare belagers.

Is er een kranke, die reeds 38 jaren
ziek ligt, en waarover niemand zich ont-
fermt; Hij wordt met barmhartigheid in-
nerlijk bewogen, en zegt: „S a op, neem
uw beddeken op en wandel!” Met barmhar-
tigheid wordt Hij innerlijk bewogen over
elk soort van aardisch lijden; maar nog veel
meer over de geestelijke ellende, waarin de
zonde ons heeft gestort, wetende, dat die
ons niet slechts naar het lichaam, maar ook
naar de ziel ongelukkig maakt; dat die
ellende tot in eeuwigheid duurt.

En is het nu een ontzeggelijke waar-
heid, dat wij onmogelijk liefhebben of mede-
lijden gevoelen kunnen, zooals de Heere
Jezus dat heeft gedaan; het is toch ook waar,
dat wij als zijne discipelen op Hem moeten
gelijken, en dat de vrucht des Geestes, naar
Gal. 5 : 22, toch ook liefde en goedertien-
heid is, die onwillekeurig ook in het
betoonen van barmhartigheid zich openbaart.

Laat die dan ook in het steunen der
Traktaatverspreiding zich betoonen; en vooral
door zelf aan dit uitnemende werk ons te
wijden. Laten wij, die barmhartigheid van
God hebben verkregen, ook barmhartigheid
aan anderen bewijzen.

E. KROPVELD.

Rijswijk, Januari 1901.

Ingezonden.

MET ONTBLOOTEN HOOFDE.

Zoo ver is het nog niet, maar zoo ver
moet het komen, zal de Geref. kerk in Neder-
land onbelemmerd groeien en bloeien.

Zoo ver is het nog niet, zoo men de *Herant*
van 17 Febr. l.l. onder het opschrift: „Beroep
op de broederlijke liefde” leest.

In dat artikelje wordt de huidige kwestie
voorgesteld, alsof het ging over de *Univer-
sitaire en Seminarische* opleiding en worden
wij weer 8 à 9 jaren teruggeleid tot de
periode van vóór de Generale Synode van
Dordrecht 1893. Gelukkig is dat station
reeds lang achter ons. Op die Synode is
met alle stemmen, except één, en met alle
stemmen der prae-adviseurs zoowel van Am-
sterdam als van Kampen verklaard, dat de
Theol. School te Kampen als de „Eigene
Inrichting” der kerken te zorgen heeft voor
de geheele Theologische vorming van a.s.
dienaren des Woords door de wetenschappe-
lijke studie der Theologie en de praktische
toebereiding.

Seder dat jaar hebben de Gereformeerde
kerken gekregen een eigen Gymnasium
met Vijftienjarigen Cursus, van waar reeds niet
zonder lof met gunstigen uitslag het staats-
examen werd afgelegd; en de „Eigene Inrich-
ting” genoot reeds het voorrecht, dat onder-
scheidene harer Candidaten in de Theologie
na een speciale studie in een of ander vak
het doctoraat behaalden aan Binnenlandsche
en Buitenlandsche Universiteiten als Dr.
Bouman, Dr. B. Wielenga, Dr. Keizer, Drs.
Renting en in de Oostersche Letterkunde
Dr. Noordzij; en andere doctoraten zijn nog
in de wording. Een „Eigene Inrichting”,
die in zulk een kort tijdsbestek op zulke
resultaten kan wijzen — kan op wetenschap-
pelijk zoowel als op praktisch terrein elke
vergelijking met de Vrije Universiteit door-
staan — en om nu nog eens weer te be-
ginnen met de vergelijking van vóór '93,
van Universitair en Seminarisch verraadt een
handgreep, die niet te pas komt.

Daarentegen, de strijd van *thans* loopt
niet hierover, maar loopt *uitsluitend* over de
tegenstelling tusschen *Kerk en particuliere
Vereeniging* en alweer niet *zoo*, dat al wie
buiten last en opdracht der institutaire kerk
Theologie beoefent en onderwijst, misdoet.
Niemand, volstrekt niemand wil de *vrije
studie* vernietigen of zelfs inkrimpen. Van
heeler harte zeggen wij het Prof. Bavinck na:
de vrije studie verdedigen en handhaven wij,
zoo noodig zelfs tegen de Vrije Universiteit
in — en het dan toch aan de *Herant*-lezers
voor te stellen, alsof wij de *vrije studie* ver-
oordeelden, dat verraadt geen verwarring
van denkbeelden bij een man als Dr. Kuyper,
maar dat verraadt *zwakheid*. Neen *vrije
studie* blijve, die leve hoog! Maar geen *vrije*

studie, die zich wil dekken met het schild
der kerk zonder het gezag, zonder de Souve-
reiniteit der kerk in dat schild te eerbiedigen,
en dat juist is het, wat ik met alle macht
ga bestrijden. De vrije studie souverein in
eigen kring en de *Eigene Inrichting* souverein
in de kerkelijke sfeer, maar geen fusie, geen
mixtuur. Zulke producten worden altoos
misputen in de historie — en hierop
doelen wij, als wij schreven van „ontbloote
hoofden”.

Het is ons nog niet vergeten, wat Dr.
Kuyper als woordvoerder dezer Vereeniging
in den voorzomer van 1899 vóór de Generale
Synode van Groningen *dreigde*, zoo de Synode
besloot

Niet vergeten, wat Dr. Wagenaar een
lid der Vereeniging, wat Ds. A. Brummel-
kamp Kamerlid, en een der directeurs der
Vrije Universiteit adviseerden, aangaande
de *Eigene Inrichting* der kerken.

Niet vergeten, wat Dr. Kuyper klaagde
over het minder gedeelte der Vrije tegen-
over de Theol. School, en last not least,
dat het de woordvoerder der particuliere
Vereeniging weêr geweest is, die van uit
zijn standpunt zeker met de beste bedoelin-
gen dezen twistappel weêr in het midden
der kerken heeft geworpen — ondanks de
Generale Synodes van Dordrecht in 1893,
van Middelburg in 1896 en van Groningen
in 1899 de lijnen voorgoed getrokken
hadden en die van Groningen nog eens op
alles den nadruk had gelegd.

De kerken worden een prooi van de hoog-
heid dezer particuliere Vereeniging en offi-
cieel doet en zegt zij niets, totaal niets, om
als een ootmoedige de kerken in het gevlit
te komen. Sedert 1893 blijft zij als
Vereeniging stil in haar tent en laat de
kerken maar wurmen en debatteeren onder
elkaar, totdat deze voor haar gunstige an-
biedingen doen. Waar en wanneer is die
Vereeniging te voorschijn gekomen met
voorstellingen, die de kerken konden accepteren,
zonder haar zelfstandigheid prijs te geven
of in de toekomst hare rechten in gevaar te
zien gebracht? En ook nu weêr doet zij
niets en de kerken hebben over haar niets,
totaal niets te zeggen, wat er ook gebeuren
mag. Al kwam er morgen aan den dag een
incident met de Theol. Faculteit in haar
geheel zelfs, als op Seinpost met een der
Hooggeleerden der Juridische Faculteit en
honderd maal verderfelijker — de kerken
konden toezien en hadden niets te zeggen.

En te midden van zulk een worsteling
tusschen *Kerken en particuliere Vereeniging*
nu reeds 6 jaren lang, en tegen elk Synode-
jaar weêr opgewarnd en opgerakeld zonder
zelf iets te doen en dan, als er door de
Professoren Bavinck en Wielenga met ernst
en wetenschap argumenten worden geleverd
en men zelf zijn argumenten achterwege
houdt, maar inplaats daarvan een pastorale
vermaning over de *liefde zonder meer* geeft
en de kerken maar weêr met elkaar laat
bacealeien — en de Vereeniging als zoo-
danig maar hoog en droeg in haar tent blijft
zitten — dat noem ik tegenover elken wet-
enschappelijk debater, als de Prof. Bavinck
en Wielenga, *sarcastisch*. En als de liefde tot
de Gereformeerde kerken en hare vrede en
welzijn in werkdadigheid bij haar op dit
terrein des levens omgezet werd, zou zij met
ontblooten hoofde de worstelende kerken
tegenover treden uit haar hoogte en droge
tent met de verklaring: na een achtjarig
worstelperk zullen wij *den twistappel* uit de
kerken wegnemen en door de wetenschap te
dienen op Theologisch terrein aan de kerken
zelve overlaten, welke rechtstreeksche of
zijdelsche vruchten de kerken hiervan
plukken kunnen. Dan reageerde men niet
langer tegen de uitspraken der Generale
Synodes in Dordt, Middelburg en Groningen.

In broederlijke doe ik voor Dr. Kuyper
niet onder — al de broeders in dit opstel
genoemd heb ik reeds jarenlang hooggeacht
en liefgehad en dat ontwaart ik nog dagelijks,
maar ik toorn tegen zulk een jarenlang vol-
gehouden methode van reactie. Langer dan
50 jaren is het mijn zelfbewuste levensadem
geweest: Zoo ik U vergeet, o Jeruzalem,
zoo vergeet mijne rechterhand zichzelf! En ik
vergeet mijn emmeritaats-leven en gevoel mij
weêr jong, zodra ik de rechten der Geref.
kerk, door wie dan ook, zie aangerand of
bedreigd.

Zoo Hagar het Sarah in de tent te lastig
maakt, dan is haar plaats buiten de tent.

W. DIEMER.

Apeldoorn, 16 Febr. 1901.

Den Weleerw. Hooggel. Heer Prof.
D. K. Wielenga.

II.

Hooggeachte Professor,

Gij voert voor uwen raad, dat de kerken
het verband met de Theologische Faculteit
der Vrije Universiteit, zullen verbreken, twee
redenen aan. Allereerst wijst U op de mis-
lukte pogingen om School en Faculteit met
elkander in verband te brengen. Vervolgens
op het proefschrift van Dr. A. Kuyper Jr.
Waar U zelf het laatste bezwaar het meest
gewichtige noemt, daar zal het U niet al te zeer
bevreemden, dat ik dit liefst het eerst bespreek.

Voor ik tot het zakelijke kom — eerst
een beroep op uw hart.

Met nadruk wijst U er op in uw schrijven,
dat U in vertrouwen voor Dr. A. Kuyper Sr.
en Dr. F. L. Rutgers voor niemand onder-
doet. Ook betuigt U „meer dan dertig jaren
lang heb ik Dr. Kuyper niet slechts hoog-
geacht, maar, ik mag zeggen, heb ik hem
liefgehad, met de liefde van mijn hart, om
der waarheid wil, door hem zoo krachtig
verdedigd tegen ongelooft en leugeneer.”

Nu hebt U er natuurlijk reeds als Christen
aanspraak op ten volle op uw woord te
worden geloofd. Daarbij komt, dat ieder,
die U mocht leeren kennen, weet met hoeveel
waardering U gewoon zijt over Dr. Kuyper
Sr. te spreken. Maar waar U nu zoo bezorgd
zijt, dat voortaan aan de rechten van hart
en gemoed door velen tekort zal worden
gedaan — mag ik U daar met alle beschei-
denheid vragen, of U ditmaal zelf ernstig
overwogen hebt, welk een pijn uw raad

aan het vaderhart van den man, dien
U zoozeer hoogacht, moest aandoen?

Van algemeene bekendheid is het, hoe de
Hooggeleeraar Kuyper met heel zijne ziel hangt
aan de Vrije Universiteit. Niet slechts omdat
hij zelf een der geestelijke vaders dezer
schoone stichting wezen mocht, maar vooral
omdat zoo krachtig in hem leeft 't besef,
dat na de kerken eene Gereformeerde Hoo-
geschool 't hechtste bolwerk is tegen het
ongelooft. Vandaar dan ook dat Professor
Kuyper het zoo menigmaal uitsprak, dat hij
liever zag, dat God den boom, die in tak
en blad begon uit te komen, weer tot op de
wortelen toe afhieuw, dan dat de Vrije Univer-
siteit ontrouw zou worden aan haar beginsel.

Uiteraard weet slechts een veel kleiner
kring, hoe het fijnegevoelende hart van Pro-
fessor Kuyper zoo diep liefheeft de zonen
en dochteren, waarmede de Heere zijn huis
wilde bouwen — en hoe innig wederkeerig
de liefde der kinderen is voor den nu van
zijne gade beroofden vader. U zult hiervan
echter niet geheel onkundig zijn.

Maar wie, die zich deze beide dingen
indeukt, voelt nu niet, wat het voor Professor
Kuyper moet zijn geweest, toen hij U tegen
het in verband brengen van de School en
de Theol. Faculteit der Vrije Universiteit
hoorde waarschuwen op grond van een
proefschrift door zijn zoon Abraham geschre-
ven — een zoon, die door een lichamelijk
gebrek in zijne kindse jaren juist in bizon-
deren zin 't voorwerp van vaderlijke en
moederlijke liefde en zorg was; een zoon
ook, die reeds als knaap (ik was er zoo
menigmaal getuige van) letterlijk ieder woord
van den geliefden vader zoekt op te vangen
en te verstaan. Moet het voor den vader
geen bittere droefheid zijn geweest, dat U een
zijner zonen publiek hiervan beschuldigt, dat
hij de schoone stichting, waarvan Professor
Kuyper onder den zegen Gods zoo groote
dingen hoopt, gaat afbreken of althans oorzaak
is, dat veler sympathie voor haar verkoelen zal?

Niet waar, dat stemt U mij toe. Maar
wil het mij dan ook niet euveld duiden,
wanneer ik 't uitspreek, dat ik in uw schrijven
helaas zoo weinig kon bespeuren, dat U
voeldet, hoe diep U het vaderhart wondet
en evenzeer dat het U een zielsverdriet was
zoo te moeten schrijven. O zeker, aan de
mededeeling dat blijkens de verschenen
dissertatie „de wissel op onveilig staat”, laat
U voorafgaan, dat ik ook het hart van Dr.
Kuyper zelf in dezen zoo bedroeven, smart
mij niet het minst; en vervolgens „hem
bedroeven doe ik ongaarne en als noodge-
dwongen, gelijk de broederlijke correspon-
dentie, ook ter dezer zake tusschen ons
gevoerd, kan getuigen.” Maar dit is dan
ook alles. En dat tegenover een ambtge-
noot, in wien de Heere zooveel ten goede
van Land en Volk, van Kerk en Wetenschap
heeft geschonken! Tegenover een ambtge-
noot, die om zijn brandenden ijver voor den
Naam des Heeren zoo gesmaad en gehoord
is als niemand zijner tijdgenooten! Tegen-
over een ambtgenoot, die getoond heeft om
des beginsels wil elk offer te kunnen brengen
en van wien ieder, wien het gegund werd hem
meer van nabij te leeren kennen, weet, dat de
bloei van de kerke Gods hem boven alles gaat!

Maar wellicht merkt U op: moest ik dan
zwijgen uit liefde voor Professor Kuyper?
Moest ik ontrouw zijn om een man, wiens
omvangrijke arbeid tot zoo rijken zegen is
voor het koninkrijk Gods, niet te bedroeven?

Natuurlijk niet. Maar was er nu geen
andere weg denkbaar om uwe conscientie te
ontlasten dan het pad, hetwelk U hebt inge-
slagen? Ziet, ik ben er van overtuigd, dat
wanneer U U rechtstreeks tot den jeugdigen
doctor, wiens proefschrift U zoo heeft ver-
trouwd, hadt gewend met de vraag: of hij
niet even als zijn hooggeachtte vader oor-
deelde, dat in de predicatie aan de mystiek
des harten even goed eene plaats moest
worden ingeruimd als aan de gezonde uitleg-
ging der Schrift en de zuivere dogmatische
uitenzetting? zijn antwoord U ten volle zou
hebben bevredigd. Dr. A. Kuyper Jr. — en
een predikant, die rustdag op rustdag niet
anders dan een droeg en dor betoog levert,
zij hebben niets met elkander gemeen! En
U kunt er staat op maken, dat wanneer ooit
eene dorre, koelverstandelijke richting (wat
God genadiglijk verhoede!) onze kerken kwam
bedreigen, U niet slechts in mij maar ook
in den Makkumer Dienaar des Woords een
medestrijder vinden zoudt. En voorts —
zelf spreekt U over uwe correspondentie met
den Hooggeleeraar A. Kuyper Sr. over deze
zaak. Welnu, liep die dan ter dezer zake
zoo onbevredigend af? Heeft ook die U
niet overtuigd, dat U aan dit proefschrift een
streven toeschrijft, dat niet bestaat?

Ten laatste. Zou, wanneer werkelijk zoo
groot gevaar onze kerken bedreigde, Professor
Kuyper zijn stem niet daartegen hebben
verheven, wanneer U hem op dit gevaar
opmerksaam hadt gemaakt? Vreest U waar-
lijk, dat de liefde voor het eigen kind het
op den duur zou hebben gewonnen van de
liefde voor de waarheid Gods en den wel-
stand der kerken?

En zou, wanneer Professor Kuyper zelf
zijne oudlerlingen waarschuwd, geene ver-
keerde paden in te slaan, dan het oor voor
zijne vermaning zijn gesloten geworden?

Neen, hoe ik de zaak ook bezie, mij blijft
't voorkomen, dat U in dezen, zonder ontrouw
te zijn, wel een anderen weg hadt kunnen
inslaan. Dat publiek aanraden het verband
met de Theologische Faculteit der Vrije
Universiteit te verbreken zeer goed achter-
wege had kunnen blijven, ook al waren uwe
bezwaren tegen het proefschrift zelf gegrond.

En zou dit nu niet beter zijn geweest,
hooggeachte Professor?
Niet broederlijker tegenover Professor Kuy-
per?
Niet billijker tegenover den schrijver van
Maccovius?
Niet rechtvaardiger tegenover de Vrije
Universiteit?
Niet beter voor de kerken, in wier midden
natuurlijk velen zijn, die geschokt worden,
wanneer U zulk een alarmkreet uit?
Me dunkt, u rond en eerlijk hart geeft
mij gelijk

Met de meeste hoogachting en beleefde
groete heb ik de eer te zijn,
Uw dw. dr. en br.,
A. G. HONIG.

Zeist, 25 Febr. 1901.

Boekaankondiging.

Ons Parool. Onder redactie van Ds. M.
Mooij te Varsseveld e. a. Per jaar fr. p. p. f 1.
Niet tegenstaande dit, grootelijks gratis
onder onze Land- en Zeemacht verspreide,
weekblaadje reeds eens dreigde op te houden
door gebrek aan steun, — zoo ging het toch
1 Febr. l.l. zijn 3en Jaargang in; bijzon-
derlijk financieel geholpen door ettelijke
warme vrienden en vriendinnen. Deze weke-
lijksche traktaat-verspreiding tot godsdienstig
onderhoud van den soldaat verdient voort-
durend de hulp van elk, die ons leger,
gelijk door Militaire Tehuizen enz., ook door
Christelijke periodieke lectuur wil verbeteren.
De nette vorm en afwisselende inhoud lokken
zelfs wel de jeugd en niet-militairen tot lezen
uit.

Unie-Almanak 1901. Ten voordeele van
de vereenigen „Barnabas” en „Johan-
nes.” Onder redactie van S. P. van Dorp
en J. van Dijk. G. Los, Leiden.

Niet zoozeer voor het heden, want het zal
wel uitverkocht zijn, als wel voor een a.s.
inschrijving wijzen we op dit Jaarboekje.
Niet alleen om den veelzijdigen inhoud inzake
het Christelijk onderwijs — het geeft zelfs
een Christelijke-Scholenkaart van Nederland.
Niet alleen om het fraaie van omslag en
binnenwerk — het geeft o. a. twee mooie
gekleurde plaatjes. Maar vooral ook, dewijl
de uitgave dient tot aanvulling der kassen
van „Barnabas” en „Johannes”, welke dien
steun meer dan behoeven en verdienen.

C. M.

ADVERTENTIËN.

Getrouwd:
GERRIT KAMP
„N
PIETERNELLA WIELAND,
die, namens wederzijdsche Familie, hun-
nen hart-lijken **dank** betuigen voor
de vele bliken van belangstelling bij
hun huwelijk ondervonden.
Axel, 20 Febr. 1901.

Voor de vele bewijzen van belang-
stelling, ontvangen bij het overlijden
van onzen geliefden Echtgenoot en
Vader JAN ANDREE, betuigen wij
onzen hart-lijken **dank**.

WED. J. ANDREE—MANS,
Kinderen en Behuwd-Kinderen.
FRANKER,
Febr. 1901.

Voor de vele bewijzen van hartelijke
deelneming, ondervonden bij het over-
lijden van mijn geliefde Tante de Wed.
D. HORTSMAN geb. HOLL, mijn in-
nigen **dank**.

Uit aller naam,
H. E. HOLL.

NOORDELOOS,
25 Febr. 1901.

Voor de vele en treffende bewijzen
van deelneming in het smartelijk ver-
lies dat ons trof ontvangen, betuigen
wij door dezen onzen hart-lijken **dank**.

K. BAAS Cz.
M. BAAS—VERDAM.

ZAANDAM,
27 Februari 1901.

Tot lof van 's Heeren goedheid hoopt
9 Maart a. s. onze geliefde Moeder
Mej de Wed. J. MULDER—DE JONGE,
schoon in de laatste jaren bedlegerig,
in red-lijken welstand ten onzen huize
haar 55sten verjaardag te beleven.

Mede namens Haar en Familie,
P. DREGMANS.
C. DREGMANS—
MULDER.

AXEL.

Heden overleed zacht en
kalm, doch onverwachts, onze
geliefde Echtgenoot, Vader, Be-
huwd- en Grootvader, de Heer
D. J. Parmentier,
oud ruim 74 jaar, in de vaste
hoop des eeuwigen levens. God
trooste ons in dit smartelijk
verlies.

Uit aller naam,
J. E. PARMENTIER—
MEIJBOOM.

KATWIJK A/Zee,
20 Februari 1901.

Na een ongesteldheid van on-
geveer drie weken, overleed
hede middag tot onze droefheid
onz geliefde Moeder, Behuwd-
en Grootmoeder

Anje Spoelstra,
in den ouderdom van bijna 75
jaar, sedert 24 Febr. 1900 Wedu-
we van Jb PRINS Pz. Haar ver-
trouwen op Christus is ons tot
troost.
Namens Kinderen, Behuud-
en Kleinkinderen,
Js. PRINS Jbz.
ANDIJK,
25 Febr 1901.

Heden ontsiep, in de hope des eeuwigen levens, onze geliefde Echtgenoot en Vader
Jacob Tjitzes de Boer,
 in den ouderdom van 64 jaren, na een gelukkige echtvereeniging van bijna 37 jaren.
 Zijn zalig heengaan l-nigt onze smart.
 F. DE BOER—KROODSMA.
 T. DE BOER, GRONINGEN.
 B. DE BOER, OOSTERWIERUM.
 R. DE BOER—DE VRIES, OOSTERWIERUM.
 A. HESLINGA—DE BOER, PINGJUM.
 J. HESLINGA.
 S. BAARDA—DE BOER, SNEEK.
 S. BAARDA.
 T. ALGERA—DE BOER, WIRDUM.
 J. ALGERA.
 WIRDUM (Friesland),
 21 Februari 1901.

Hedenmorgen heeft de Heere uit ons midden opgeroepen onzen geliefden Broeder
J. T. de Boer,
 oud 64 jaar. Hij was sinds de stichting der gemeente Opziener derzelve, en bediende dat ambt steeds met de meeste toewijding. Zondag vierde hij met de gemeente des Heeren heilig Avondmaal, en thans is hij ingegaan in het huis des Vaders waar vele woningen zijn. Wat zijne Gade en Familie, maar ook de gemeente in hem verliest, kunnen zij beseffen, die hem van nabij kenden. Ontferme zich God over ons allen, en wone Hij in 't midden der gemeente.
Namens den Kerkeraad der Geref. kerk te Wirdum,
 T. A. v. D. WERFF, Scriba.
 WIRDUM,
 21 Febr. 1901.

Gisteren ontsiep na een langdurig doch geduldig lijden, in den ouderdom van bijna 71 jaren.
Geert Huiges,
 geliefde Echtgenoot van GRIETJE BOELS.
 Treurende, doch niet als degenen die gene hope hebben.
 WED. G. HUIGES en Kinderen.
 ONSTWEDDE,
 21 Febr. 1901.

Heden behaagde het den Heere tot zich te nemen onzen geliefden Broeder
GEERT HUIGES,
 in den ouderdom van bijna 71 jaren. Zeven-en-twintig jaren heeft hij de gemeente met veel toewijding als Diaken gediend, en tot in het laatst zijns levens, terwijl hij zwak werd naar het lichaam, bleef hij de belangen der gemeente behartigen en toonde dat steeds met dader.
 Dewijl zijn leven Christi was, was het sterven hem gewin.
 Moge de Heere rijklijk wonen met zijne vertroosting bij de bedroefde Weduwe en Kinderen en in de gemeente zijn heengaan vergoeden.
Namens den Kerkeraad,
 B. J. LAMBERTS, Praes.
 F. HALM.
 ONSTWEDDE,
 21 Febr. 1901.

Tot mijne diepe droefheid overleed heden mijn innig geliefde Echtgenoot, de Heer
Cornelis Jan van Dijk,
 in den leeftijd van 31 jaar en 7 maanden, mijn nalatende vier jeugdige kinderen.
 Eene langdurige ziekte maakte een einde aan zijn nuttig en werkzaam leven.
 Steunende op de gerechtigheid van Christus, ging hij verlargend naar het Vaderhuis, van ons.
 Dit is mij tot onuitsprekelijken troost.
 WED. C. J. VAN DIJK—SCHUURMAN.
 MEPPEL,
 26 Februari 1901.

In de hope des eeuwigen levens overleed, tot onze diepe smart, heden onze hartelijk geliefde Zoon en Broeder
C. J. van Dijk,
 slechts ruim 31 jaren oud.
 J. VAN DIJK Lz.
 L. VAN DIJK Jz.
 MEPPEL,
 26 Februari 1901.

Heden overleed, tot onze diepe droefheid, onze innig geliefde Behuwdzoon en Zwager, de Heer
C. J. van Dijk,
 in den leeftijd van ruim 31 jaar. Zijn heengaan was in volle verzekerdheid des geloofs.
 WED. J. SCHUURMAN—SIEPKENS.
 MEPPEL.
 J. L. VAN DEN BOOM, ROTTERDAM.
 J. VAN DEN BOOM—SCHUURMAN.
 Hs. TIMMER.
 Z. TIMMER—SCHUURMAN.
 B. SCHUURMAN.
 J. C. SCHUURMAN—KLINKERT.
 M. SCHUURMAN.
 C. J. SCHUURMAN—ALFEN.
 DE BREG.
 R. A. SCHUURMAN.
 J. SCHUURMAN.
 F. A. SCHUURMAN.
 MEPPEL,
 26 Februari 1901.

Heden ontsiep in haar Heer en Heiland, na een kort maar smartelijk lijden, mijne dierbare Echtgenote en der kinderen zorgvolle Moeder
Bonje Hoeksema,
 in den ouderdom van ruim 39 jaar.
 Moge de Heere mij sterken in dezen weg van smart.
 T. BARKMEIJER.
 STROOBOS,
 26 Febr. 1901.

Mevrouw TENSEN-HAGEN-BEEK, 12 rue des Fripiers te BRUSSEL, vraagt tegen Mei een flinke
DIENSTBODE
 van Geref. Belijdenis. Loon 120 gld. met drie-jaarlijksche verhooging van 10 gld. Overtocht vrij

A. DE ROODE & Co.,
 (SCHIEDAM, opgericht 1879)
 Fabrikanten van
OLEÏN Een LOOG,
ZEEPOEDER en VETLOOGMEEL.
 (Prima qualiteiten. Concurrentie prijzen.)

STEENWIJKER BEDDENFABRIEK,
 opgericht in 1889
 Gezuiverde, Gewasschen en Gestoomde nieuwe Veenen.
 Citchen, Wollen en Moltondekens en Bedtijken in alle soorten.
 Linnen Bedtijken met Koo-den gemaakt 2 persoons 1 bed, 1 peluw, 4 kussens f 7, 19, f 12, franco thuis.
 Van f 7 en f 2 ruim 1 m. 42 c., van f 12 1 m. 50 c. en die van satijntijk ook 1 m. 42 c.
 No. 1. Het nieuwe Reclame-bed 2 pers. w.o. een Wollen, een Citchen, een Moltondeken, 50 pd. fijne veeën, geen grooten, 1 tijk gelijk bovenstaande en een overtrek voor bed en peluw, voor f 35.—
 Een extra 2-pers. Bed, waarin 42 pd. veeën, kost ook ook f 35, en f 40, f 45, f 50, f 60, f 70.
 Een satijntijk w.o. bed, peluw en 2 kussens, ook met koorden, van welke kleur men verlangt, 10/4 breed, prima overtrek voor bed en peluw f 3,20, geheel gereid, een losse linnen tijk met fijne blauwe streepjes, 80 cent per el 1,60 Cm. br. franco thuis.
 Wie nu een van deze koopt, ontvangt voor f 2.— 2 halve matrassen toe.
VEEËN à 35, 40, 50, 60, 70, 80, 100, 120 en 150 cent het pond.
Prima zuivere Kapok. Wie nu een **Kapokbed** verlangt, ontvangt een 2 pers. bed, peluw en kussens, Satijntijk en 1 wollen- of fantasiedeken 1 gewatteerde en 1 moltondeken en overtrek voor bed en peluw, voor f 25.
 Ieder Bed wordt in een kist verpakt.
 Er is nog nooit eenige aanmerking gemaakt.
 Met aanbeveling,
J. KETEL RZ.,
Z/z. Markt, Steenwijk.
 P.S. Veeën tot in de fijnste soorten voorradig, rembours, vrij zicht en monsters Gratis.

Volksharmoniums
 voor een dubbeltje daags
 Behalve mijne bekende duurdere fabrieken, heb ik nu degelijke, sierlijke **Orgeltjes** ontvangen, werkelijk verrassend van toon, voor f 45,— en f 60,—, franco thuis.
 Splinternieuw met 5 jaar garantie en gratis Handleiding voor Zelfonderricht.
 — Termijnbetaling van af f 3,— 's maands. Een dubbeltje daags is door een man gauw besteed aan drank of andere schadelijke dingen, waarvan hij zelve schade en het gezu in den regel verdriet heeft. Nu kunnen man, vrouw en kinderen hun leven lang muziek maken voor 10 cents, zegge een dubbeltje daags.
 Vraag tekening enz. gratis.

Eenig adres:
JOH. DE HEER,
 Rotterdam, Noordmolenstraat 71.

f 8.— **STATENBIJBEL.** Franco.
 Een Statenbijbel met 1000 plat n. De prijs was vroeger f 25. Nu tijdelijk slechts f 8,00 en nog wel franco thuis of franco naaste station. Uitsluitend na ontvangst van postwissel of per remboeurs. Deze Statenbijbel is echt; van Jacob en Pieter Keur. De kantteekeningen met een heldere vette letter, zoo volledig mogelijk. Het formaat is flink. Zeer sterk gebonden met vergulden titel. Geel op snee. Nieuwe spelling; zuiver gedrukt met eene heldere Hollandsche letter. De verpakking is gratis in een kistje.

LET WEL!! Wij geven er bij cadeau: Enkele lijvige boekdeeltjes. Christelijke verhalen enz. Handelswaarde f 1.—. De Statenbijbel is alom, met kracht aanbevolen. Opdringerij en blut is hier geheel overbodig. Men zie onderstaande dankbetuigingen. Schrijf vooral op den brief »Statenbijbel en boeken». Adres:
C. DE BOER Sz., Sneek.
 Zijn de bestellers voldaan?
 Antwoord:

De Statenbijbel is boven verwachting. Degelijke druk en kant. Sierlijke en natuurlijke platen.
 (W. g. t.) K. GRONDSMA.
 Oosthem (Fr.), 21 Dec. '00.
 De Statenbijbel in goede orde ontvangen, viel mij erg mee.
 (W. g. t.) C. KLOK Cz.
 o. d. Roekanje, 29 Dec. '00.
 Statenbijbel ontvangen, over den uitslag zeer tevreden.
 (W. g. t.) H. BOS.
 Ulrum, 31 Dec. '00.
 Statenbijbel keurig netjes. Sterk gebonden en duidelijke letter. Ook de platen zien er goed uit.
 (W. g. t.) J. BLOM.
 Amersfoort, 22 Jan. '01.

Alles in orde ontvangen, mijn oprechte dank voor dezen boven mijne verwachting uitgevallen Bijbel.
 (W. g. t.) G. J. DRENT.
 Amsterdam, Witteka 32^e 22 Jan. '01.
 Pakket goed verpakt. De Bijbel is netjes en sterk gebonden.
 (W. g. t.) W. C. CORNELISSEN.
 Oosterbeek, 23 Jan. '01.
 Statenbijbel overtrof verre mijn verwachting; is het geld overdubbeld waard, papier, kantteekening en platen beslist duidelijk.
 (W. g. t.) E. DEKKER.
 Amersfoort, 23 Jan. '01.
 Uw Statenbijbel afgeleverd. Is met groote tevredenheid ontvangen.
 (W. g. t.) J. ROORDA, Boekhandel.
 Tzummarum, 24 Jan. '01.
 . . . ik betuig dat het pakket Statenbijbel mijne verwachting verre heeft overtroffen.
 (W. g. t.) M. MOLENAAR.
 Katwijk aan Zee, 24 Jan. '01.

Bij de opening der kist en het zien van den Bijbel moest ik toch zeggen bij mij zelve: »ja, waar is het, h t is een bijzonder mooi boek» zoo'n prachtige Statenbijbel. Ik ben er recht over tevreden.
 (W. g. t.) R. MEESTER Lz.
 Dronrijp, 24 Jan. '01.

De Statenbijbel dien ik van u in goede orde ontving, is degelijk en zeer naar mijn genoegen.
 (W. g. t.) D. LEERLOOIJER.
 Knollendam, 25 Jan. '01.
 Bijbel in goeden welstand ontvangen. Ik wist niet, toen ik het kistje kreeg, dat de Bijbel zoo prachtig zou wezen. Ik stond verward, als ik het eerder geweten had, dan had ik hem ook eerder besteld. De Bijbel is best naar mijn zin.
 (W. g. t.) A. PLAISIER Wz.
 H. I. Ambacht, 25 Jan. '01.

Bij den Uitgever **G. F. CALLENBACH** te Nijkerk verscheen:
„De Chineesche kwestie”
 van **Henri Borel**,
 besproken door
Dr. J. R. CALLENBACH.
Prijs f 0.30.
 Voor verspreiding bij getallen vragen prijsopgaaf.

Bij **ZALSMAN** te **KAMPEN** verscheen:
CALVIJNS INSTITUTIE
 OF
onderwijzing in den Chr. godsdienst.
Tweede druk, 3 deelen f 6,00
 in 3 nette banden **f 7,50.**
 Dr. A. KUYPER zegt van dit werk in »Uit het Woord» 1^e serie. 3^e deel. Tweede druk. Bladz. 169:
 CALVIJNS woorden halen we aan uit de vertaling van zijn **Instituut**, die in 1865 bij **ZALSMAN** te **KAMPEN** verscheen is. Deze uitgave kunnen we niet genoeg aanbevelen. De titel luidt: **JOHANNES CALVIJNS Instituut of onderwijzing in den Christelijken godsdienst.** De overzetting is uinmement geslaagd. Er is geen werk, dat Calvijs Instituut in diepte van opvatting, omvattendheid van blik en votheid van godzaligen, stichtenden geest overtreft.

Wegens verhuizing wordt tot **15 Maart a.s.** den **hoogstbiedende** aangeboden een compleet net gebonden Ex. in kwarto van
PATRIK, POLUS, WELLS.
Bijbelverklaring.
 Brieven fr. aa J. H. DUNK, oude en nieuwe Boekh., ROTTERDAM.

4 ct. 4 ct.
 Bij **ZALSMAN** te **Kampen** verscheen:
EENIGE KORTE VRAGEN
 VOOR DE kleine kinderen
 DOOR **JACOBUS BORSTIUS**
 IN LESSEN VERDEELD, DIE MET OPSCHRIFTEN ZIJN VOORZIEN
 DOOR **O. C. DOORNBOS.**
 Deze uitgave, op goed papier met duidelijke letter gedrukt, kost **niet meer dan 4 cent.**
 Een ex. ter kennismaking wordt op verzoek terstond franco toegezonden.
4 ct. 4 ct.

TRAKTATEN.
 Vanwege het Geref. Traktatgen. »**FILIPPUS**» is bij den Uitgever **P. MOBACH** te **BRUKELN** verscheen:
CXXXVII. De Emancipatie der Vrouw beschouwd in h t licht van Gods Woord, door J. P. TAZELAAR . . . 25 cts.

Bij **ZALSMAN** te **KAMPEN** is ter perse:
FEESTSTOFFEN
 DOOR **J. BAVINCK**
Predikant der Gereform. kerk te Kampen.
(voor het Paaschfeest.)
64 bladz. (4 vel) zijn reeds verkrijgbaar. Het geheel zal D. V. voor Paschen compleet zijn. Wie dit eerste gedeelte wil ontvangen, gelieve zich aan te meld n bij zijn gewonen Boekh. of den Uitgever **ZALSMAN** te **KAMPEN**. Het vervolg wordt dan bij verschijning spoedig gezonden.

Voor **90 Centen** franco thuis:
 Een Geillustreerd, in Stempelband gebonden
Degelijk Boekwerk
 (naar keuze uit negen onderstaande Boeken), en een
Bijbelsche Scheurkalender
 voor Oud en Jong,
 bewerkt door H. KASSEN te Amerongen,
 voor het ja-r 1901.
 1. STOWE. De Negerhut.
 2. WETHERILL. De Wijde Wijde Wereld.
 3. CUMMINS. De Lantaarnopsteker.
 4. FANNIE EDEEN. Moederloos.
 5. " " Wiens Kind.
 6. " " Wonderbare Leiding.
 7. " " Niemand's Liefeling.
 8. " " Meer dan Gond.
 9. " " Alleen Gebleven of de Weezen van de Dennenhut.
 Tegen inzending van Postwissel groot **90 Centen**, met vermelding van 't nummer van het gekozen Boek, verkrijgbaar bij den Uitgever **C. MISSET** te Doetinchem.

Verschenen:
 Een fundamenteele Misvatting van **Dr. A. KUYPER** of een hopeloos Pleidooi door **Th. F. BENDROP.**
 C. S. S. R.
75 cts.
 Verkrijgbaar b/d Boekhandelaar G. BOIG, Prinsstraat 6 AMSTERDAM.

Bij **ZALSMAN** te **KAMPEN** verscheen in 1899:
Het Recht der Kerken
 EN
 de **Vrijheid der Wetenschap.**
 DOOR **Dr. H. BAVINCK.**
45 cent.

Alle Boekh. nemen bestellingen aan, en bij toezending van het bedrag wordt het **franco** verzonden.

Bij den uitgever **A. GEZELLE MEERBURG** te **HEUSDEN** verschijnt de
TWEDE JAARGANG
 VAN

Wat zegt de Schrift?
 Maandblad tot bevordering van het rechte lezen en uitleggen van Gods Woord, onder redactie van Prof **L. LINDEBOOM**, Hoogleraar a/d Theol. School te **Kampen**, en met medewerking van onderscheiden Bedienaen des Woords. Maandelijks verschijnt een No. van 16 bladz. van 2 kolommen, in royaal 8o formaat, en is voorzien van een omslag. Bij No. 12 wordt gratis een stevige omslag met register toegezonden. De prijs is slechts **f 1,50** per jaar, franco per post. Men kan in tekening ze den rech streeks aan den uitgever, en ook door een soliedien boekhandelaar. Van den **eersten** jaargang zijn nog enkele Ex. te bekomen, ingenaaid, à f 1.60.

Alom verkrijgbaar
Het Jaarboekje
 VOOR DE Gereformeerde Kerken in Nederland, voor 1901 40e Jaarg. **30 cts.**
 Behalve gewone Kalender, Markten en Watergetijden, bevat het een zoo volledig mogelijke Kerkelijke Statistiek, opzave Jongel.- en Jonged.-vereën, en Zondagsscholen. In het boeiende Mengelwerk zijn bijdragen van Ds. A. van der Sluijs, W. S. Veltman, J. P. Tazelaar en anderen.
 ENKHUIZEN. P. VAN DER SLUIJS.

Vrije Universiteit.
 In dank ontvangen:
 Voor de Vereeniging:
Aan Contributien:
 Door den heer J. H. Pen te Wetering f 10,50, van mej. D. v. B. te B. f 2, door Ds. A. de Vlieg te Haarlemmermeer (restant) f 2,50, door den heer Th. van Straalen te Houwerzijl f 12,50, door den heer Jb. Vinhuizen te Middelstum f 19,50, mej. wed. L. te N. f 2,50, door Ds. G. van Setten van J. E. te Bussum f 2,50, door het Loc. Comité te Amsterdam f 114, C. A. W. te Weesp f 2,50, door Ds. J. Miedema te Charlois uit Hoogvliet f 2,50, uit Charlois f 2,50, u t Katendrecht f 1, samen f 6.
Aan Collecten: (voor de Theol. faculteit):
 Van de Geref. kerk te Groningen A f 69,25, van idem te Groningen B f 11,50, van idem te Bedum A f 18,23, van idem te Sappemeer f 10,20¹/₂, van idem te Kielwindeweer f 2,92, van idem te Ezinge f 8,74, van idem te Ten Boer f 7,07¹/₂, van idem te Haren f 7,80, van idem te Hoogkerk f 5,01, van idem te Sauwerd f 6,65, van idem te Zuidwilde (19-00) f 5,81 en (1901) f 8,62, van idem te Zuidhoek f 5, van idem te Vlaardingen A f 18,83, van idem te Overtoom (1¹/₂ coll.) f 22,19, van idem te Zevenhuizen f 5,04¹/₂, van idem te Lutjegast f 3,76, van idem te De Wilp f 112¹/₂, van idem te Murnikzijl f 4,41, van idem te Maum f 4,22¹/₂, van idem te Grootegast f 3,52, van idem te Oldehoeve f 2,81, van idem te Ennumatil f 2,92, van idem te Stroobos f 9, van idem te Oldekerk f 2,47, van idem te Leek f 5,38, van idem te Vorden f 6,10, van idem te Oud-dorp f 1,92, van idem te Roekanje f 2, van idem te Dordrecht f 25.

Aan Schenkingen:
 Gevonden in de coll. te Amsterdam f 2, idem in de Buiten Amstelkerk f 2,86.
Voor de Medische Faculteit:
 Van G. A. D. te S. f 5.
Voor het Hospitium:
 Van G. A. D. te S. f 5.
Voor het Studiefonds:
 Door den heer H. Lith, van de Geref. Kerk te Kralingen f 48,66, door G. A. D. te S. f 5.
Voor de Bibliotheek:
 Tribunaux internationales d'arbitrage; une traduction de international courts of arbitration by Th. Balch.
 Enéide Crueé by Th. W. Balch (Van den heer Th. W. Balch).
 S. J. SEEFAT,
 Penningmeester.
 Hilversum.
 Stoomdruk van **ZALSMAN** te **KAMPEN**.